

Rasismi, etninen syrjintä ja sosiaalinen syrjäytyminen urheilussa

[Euroopan unionin perusoikeuskirjan](#) tasa-arvoa käsittelevän osaston **21 artiklassa** kielletään kaikenlainen syrjintä esimerkiksi rodun, ihonvärin, etnisen tai sosiaalisen taustan tai kansalliseen vähemmistöön kuulumisen perusteella.

Poliittinen tausta

EU:ssa tiedostetaan yhä paremmin urheilun merkitys inhimillisten arvojen välittäjänä. Käsitteet ja tietoisuus rasismista ja syrjinnästä urheilussa ovat kuitenkin kymmenen viime vuoden kuluessa muuttuneet Euroopassa huomattavasti ainakin jalkapallossa, ja tilanteen parantamiseksi tarvitaan kiireellisiä toimia. Urheilualan toimijat ja sidosryhmät tukevat niin Euroopassa kuin kansainvälisestikin nykyistä aktiivisemmän lähestymistavan kehittämistä rasismista ja syrjinnän torjuntaan urheilussa.

[EU:n perusoikeusvirasto \(FRA\)](#) on julkaissut uuden raportin, jossa perehdytään tarkemmin näihin kysymyksiin.

Laajempaa osallistumista urheiluun

Vähemmistöt ja maahanmuuttajat ovat aliedustettuina monissa urheilulajeissa eri puolilla Euroopan unionia, erityisesti urheilujärjestöjen hallinnossa. Erityisen aliedustettuja ovat naiset ja tytöt, jotka kuuluvat etnisiin vähemmistöihin tai joilla on maahanmuuttajatausta.

Joissakin maissa esimerkiksi romanien ja kiertolaisten vähäinen osallistuminen urheiluun voi johtua sosiaalisesta syrjäytymisestä ja maantieteellisestä eristyneisyydestä. Tietyillä alueilla joidenkin ryhmien osallistumista vähentää myös urheilutilojen puute.

Tietoisuuden lisääminen ja monimuotoisuuden parantaminen

Urheilun hallintoelimiltä, liitoilta ja kerhoilta tarvitaan tarkemmin kohdennettuja toimia, kuten monimuotoisuusohjelmia, maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen kannustamiseksi mukaan urheiluun ja aloitteita esteiden poistamiseksi pääsystä urheilujärjestöjen hallintoelimiin.

Rasististen välikohtausten seuranta urheilussa

Katsojien väliset rasistiset välikohtaukset urheilutapahtumissa ovat usein esillä tiedotusvälineissä. Esimerkiksi miesten jalkapallossa välikohtausten päätekijöinä ovat yleensä kannattajat.

Rasistisia välikohtauksia esiintyy kuitenkin myös pelaajien keskuudessa, etenkin harrastajatasolla.

Myös erotuomarit ja urheilujärjestöjen edustajat voivat osallistua rasistisiin välikohtauksiin. Lisäksi huomattava määrä välikohtauksista liittyy nuorisourheiluun.

Vain muutamassa EU:n jäsenvaltioissa on järjestelmiä, joiden avulla voidaan seurata rasistisia välikohtauksia urheilussa. Niistä jotkin ovat kehittyneempiä ja havaitsevat enemmän rasistisia välikohtauksia kuin toiset. Suurin osa saatavilla olevasta tiedosta liittyy kuitenkin jalkapalloon.

Tehokas seuranta

Kansallisia ja paikallisia viranomaisia kehoitetaan kehittämään tiiviissä yhteistyössä urheiluliittojen kanssa tehokkaita tapoja seurata rasistisia välikohtauksia ja syrjintää urheilussa, jotta voitaisiin parantaa välikohtausten kirjaamista ja helpottaa kantelujen tekemistä.

Sääntelyn ja valvonnan tehostaminen rasististen välikohtausten estämiseksi urheilussa

Eurooppalaisten ja kansainvälisten urheilujärjestöjen perussääntöihin tai vastaaviin säännöksiin sisältyy usein rasismista tai syrjinnästä kieltäviä lausekkeitä. Kansainvälisiä jalkapallo- ja krikettijärjestöjä lukuun ottamatta vain harvoilla näistä järjestöistä on kuitenkin käytössä rasistista tai syrjivää käytöstä ehkäiseviä selkeitä kurinpitomenettelyjä.

Esimerkkinä hyvästä käytännöstä ovat [Euroopan jalkapalloliiton \(UEFA\)](#) kurinpitosäännöt, joissa kielletään rasismi ja määrätään kieltoa rikkoville erilaisia seuraamuksia.

Rasismien vastaisen sääntelyn tehostaminen

Urheilualan hallintoelinten on laadittava ja pantava täytäntöön tehokkaita rasismien vastaisia säännöksiä ja tasa-arvoa edistäviä toimia. Euroopan komissio voisi tukea niitä koordinoimalla hyvien käytäntöjen vaihtoa jäsenvaltioiden välillä.

[Neuvoston puitepäättös rasismien ja muukalaisvihan tiettyjen muotojen ja ilmentymien torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin](#) on tärkeä oikeudellinen väline, jota voidaan käyttää rasismien torjumisessa urheilussa.

Tasa-arvoelimet ja urheilu

Perusoikeusviraston raportista ilmenee, että ainakin 16:ssa EU:n jäsenvaltiossa tasa-arvoelimet ja muut organisaatiot, kuten kansalliset ihmisoikeusinstituutit, puuttuvat rasistisiin välikohtauksiin ja etniseen syrjintään urheilussa.

Tasa-arvoelinten osallistuminen rasismien ja etnisen syrjinnän torjuntaan urheilussa

Tasa-arvoelinten ja kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden pitäisi osallistua tiiviimmin urheilussa esiintyvän rasistisen syrjinnän torjuntaan. Nämä elimet voisivat auttaa urheiluliittoja ja -kerhoja tietoisuuden lisäämisessä. Ne voisivat lisäksi tukea mahdollisia uhreja ja mahdollisuuksien mukaan osallistua rikoksentehtäjäiden vastaisiin oikeustoimiin.

Taustaa

Perusoikeusviraston raportti perustuu alan asiantuntijoiden ja sidosryhmien haastatteluihin sekä muista lähteistä saatuihin tietoihin vuosilta 2003–2008. Raporttiin saatiin tietoja myös Euroopan ja kansallisen tason sidosryhmiltä, kuten kansallisilta urheiluliitoilta. Tutkimus kattaa miesten, naisten, nuorten ja lasten ammattilais- ja harrastelijaurheilun.

Kaikissa 27:ssä EU:n jäsenvaltiossa tarkasteltiin jalkapalloa ja yleisurheilua sekä jotakin kyseisessä maassa suosittua kolmatta urheilulajia.

EU:n jäsenvaltio	Tarkasteltavana olleet urheilulajit
Itävalta	Jalkapallo, yleisurheilu, alppiihito
Belgia	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Bulgaria	Jalkapallo, yleisurheilu, lentopallo
Kypros	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Tšekki	Jalkapallo, yleisurheilu, jääkiekko
Tanska	Jalkapallo, yleisurheilu, käsipallo
Viro	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Suomi	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Ranska	Jalkapallo, yleisurheilu, tennis
Saksa	Jalkapallo, yleisurheilu, käsipallo
Kreikka	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Unkari	Jalkapallo, yleisurheilu, vesipoolo
Irlanti	Jalkapallo, yleisurheilu, hurling/camogie
Italia	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Latvia	Jalkapallo, yleisurheilu, jääkiekko
Liettua	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Luxemburg	Jalkapallo, yleisurheilu, pyöräily
Malta	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Alankomaat	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Puola	Jalkapallo, yleisurheilu, moottoripyörily
Portugali	Jalkapallo, yleisurheilu, käsipallo
Romania	Jalkapallo, yleisurheilu, käsipallo
Slovakia	Jalkapallo, yleisurheilu, jääkiekko
Slovenia	Jalkapallo, yleisurheilu, alppiihito
Espanja	Jalkapallo, yleisurheilu, koripallo
Ruotsi	Jalkapallo, yleisurheilu, jääkiekko
Yhdistynyt kuningaskunta	Jalkapallo, yleisurheilu, kriketti

Euroopan unionin perusoikeusvirasto (FRA) on julkaissut kaksi raporttia urheilussa esiintyvistä rasismista ja etnisestä syrjinnästä sekä maahanmuuttajien ja vähemmistöjen sulkemisesta urheilun ulkopuolelle EU:ssa:

- *Racism, ethnic discrimination and exclusion of migrants and minorities in sport: A comparative overview of the situation in the European Union*
- *Racism, ethnic discrimination and exclusion of migrants and minorities in sport: The situation in the European Union – Summary report*

Vuonna 2011 julkaistaan hyvien käytäntöjen käsikirja urheiluliitoille, kerhoille, pelaajille ja urheilijoille, ja siinä esitetään esimerkkejä keinoista, joilla voidaan torjua rasismia, etnistä syrjintää sekä maahanmuuttajien ja vähemmistöjen sulkemista ulkopuolelle urheilussa. Raportit ovat saatavilla osoitteessa www.fra.europa.eu.